

श्री
राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौं, मुकाम पुलचोक ललितपुर
इजलास
माननीय अध्यक्ष श्री टेकप्रसाद ढुङ्गाना
लेखा सदस्य श्री बासुदेव खनाल
फैसला
२०७९।०८० सालको निर्णय नं. ३७६
पुनरावेदन नं. ०७७-RB-०१४४
मुद्दा:- मूल्य अभिवृद्धि कर (२०७१/०७२)

श्री रघुपति जुट मिल्स लिमिटेड, बिराटनगर (रानी), मोरङ (स्थायी लेखा नं. ३०००३८०८६) को हकमा ऐ.का. अधिकार प्राप्त ग्रुप भाईस प्रेसिडेन्ट अमित कुमार जैन..... १ } पुनरावेदक

विरुद्ध

श्री आन्तरिक राजस्व विभाग, लाजिम्पाट..... १ }
श्री ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर..... १ } प्रत्यर्थी

शुरु निर्णय गर्ने कार्यालय र अधिकारी

शुरु निर्णय गर्ने कार्यालय : ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर
शुरु निर्णय गर्ने अधिकारी : प्रमुख कर प्रशासक श्री धनिराम शर्मा
शुरु निर्णय मिति : २०७५/०३/०४

प्रशासकिय पुनरावलोकनको निर्णय गर्ने कार्यालय र पदाधिकारी

निर्णय गर्ने कार्यालय: आन्तरिक राजस्व विभाग
निर्णय गर्ने पदाधिकारी: महानिर्देशक श्री विनोद बहादुर कुँवर
निर्णय मिति: २०७७/०२/१३

उपस्थित कानून व्यवसायीहरू

पुनरावेदकका तर्फबाट : विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ता श्री चण्डेश्वर श्रेष्ठ
: विद्वान अधिवक्ता श्री नितेश श्रेष्ठ
प्रत्यर्थीको तर्फबाट : विद्वान उप न्यायाधिवक्ता श्री दिपक भण्डारी

: विद्वान सहायक न्यायाधिवक्ता श्री संगिता थोकर

अविलम्बित नजीर: x

आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट भएको मिति २०७७/०२/१३ को निर्णय उपर राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ६(१) र मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ३२ बमोजिम पर्न आएको पुनरावेदन यसै न्यायाधिकरणको क्षेत्राधिकार भित्रको हुँदा प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं न्यायाधिकरणको ठहर यस प्रकार रहेको छ:-

तथ्य खण्ड

१. ठूला करदाता कार्यालयको कार्यक्षेत्र अन्तर्गतका करदाता श्री रघुपति जुट मिल्स लिमिटेडको आ.व. २०७१।०७२ को कर परीक्षण सम्पन्न भै पेश भएको प्रतिवेदनको आधारमा मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा २० बमोजिम कर निर्धारण गरी मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३ को नियम २९(१) बमोजिम कर तथा जरिवाना गणना गरी जम्मा रू. ३,००,४१३।- निर्धारण (कर, जरिवाना, थप दस्तुर र ब्याज समेत) गर्नुपर्ने आधार र कारण संलग्न गरी प्रारम्भिक कर निर्धारण आदेश मिति २०७५।०२।१० मा जारी भएकोमा उक्त आदेश करदाताले २०७५।०२।१४ मा बुझीलिई सोको जवाफ मिति २०७५।२।२१ मा पेश गरेको।
२. करदाताले विक्री वा हस्तान्तरण प्रयोजनका संरचना मात्रै व्यवसायिक संरचना हुने र उक्त संरचना व्यवसायिक नभएको भनि लिएको जिकिरको सम्बन्धमा विश्लेषण गर्दा मू.अ.कर ऐन, २०५२ को दफा ८ (३) को लागि व्यवसायिक प्रयोजन भन्नाले भवन, अपार्टमेन्ट तथा सपिङ्ग कम्प्लेक्स र विभागले तोकेको अन्य यस्तै संरचना र यस्तो सम्पत्ति निर्माण गरि विक्री गर्ने व्यवसाय गर्ने एवम् यस्तो सम्पत्तिलाई स्थायी सम्पत्तिको रूपमा लेखांकन गरि आय आर्जनमा प्रयोग हुने दुवै चालु वा स्थायी सम्पत्ति बुझिने हुँदा करदाताको उक्त संरचना व्यवसायिक संरचना नै भएको पुष्टि हुन्छ। यस्तो ५० लाख रूपैयाँ भन्दा बढीको संरचना निर्माण गर्दा दर्ता नभएको व्यक्तिवाट निर्माण गराएको भएतापनि त्यस्तो निर्माण दर्ता भएको व्यक्तिवाट गराए सरह मानि कर दाखिला गर्नुपर्ने स्पष्ट व्यवस्था दफा ८ (३) ले गरेको छ। साथै यस्तो सम्पत्ति निर्माणको समयावधि आर्थिक वर्ष वा कुनै समय सिमालाई आधार नलिने र पहिचान भएको संरचना जति समयावधिमा निर्माण भएको भएतापनि त्यसलाई समावेश गर्ने भन्ने स्पष्ट विभागीय परिपत्र समेत रहेको हुँदा यस सम्बन्धमा करदाताले लिएको जिकिर नपुग्ने ठहर्छ। अतः उपर्युक्तानुसार ठहर्नाले देहायको कर अवधिको लागि देहाय अनुसार आ.व. २०७२ आषाढ कर विगो रू.१,५३,४२८।- जरिवाना रू. ३८,३५७।-, थप दस्तुर ४३,४२२।- र ब्याज रू.६५,२०६ गरी जम्मा रू. ३,००,४१३।- निर्धारण गर्ने गरी

ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट मिति २०७५।०३।०४ मा भएको अन्तिम कर निर्धारण आदेश।

३. ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरले मिति २०७५/०३/०४ मा जारी गरेको आ.व. २०७१/०७२ को मूल्य अभिवृद्धि कर तर्फको अन्तिम कर निर्धारण आदेशमा चित्त नबुझी रघुपति जुट मिल्स लिमिटेडले प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि मिति २०७५/०५/०१ मा आन्तरिक राजस्व विभागमा पेश गरेको निवेदन।
४. मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ मा भएको व्यवस्था बमोजिम निवेदकले भवन निर्माण गर्दा कुल लेखाङ्कन गरेको स्थायी सम्पत्ति मध्ये गैर मू.अ.कर बीजकबाट खरीद गरेको रु.११,८०,२१६।- मा मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ८ (३) बमोजिम मूल्य अभिवृद्धि कर निर्धारण गर्नुपर्ने नै देखिन्छ। तसर्थ, कार्यालयले मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ८(३) अन्तर्गत पर्ने भवन भएकोले उक्त भवन निर्माण गर्दा मू.अ.करमा दर्ता नभएको व्यक्तिहरूबाट निर्माण समाग्री खरीद गरेको रकममा मूल्य अभिवृद्धि कर निर्धारण गरी ऐनको दफा ८(३) बमोजिम कर दाखिला नगरेको कसुरमा ऐ.ऐनको दफा २९(१क) बमोजिमको जरिवाना, दफा १९ र २६ बमोजिमको थप दस्तूर तथा व्याज समेत सोही ऐनको दफा २०(१) को आधारमा मू.अ.कर नियमावली, २०५३ को नियम २९ को उपनियम (१) बमोजिम सम्बन्धित कर अवधि कायम गरी कर निर्धारण गर्नु पर्ने भनी कार्यालयबाट भएको कर निर्धारण कानून सम्मत भएकोले निवेदकको निवेदन जिकिर नपुग्ने ठहर्छ भन्ने समेत व्यहोराको आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७७।०२।१३ मा भएको निर्णय।
५. प्रत्यर्थी कार्यालयको संशोधित कर निर्धारण निर्णय सूचना र विभागको प्रशासकीय पुनरावलोकन निर्णय निम्नलिखित कुरा र कारणका आधारमा गैरकानूनी र अन्यायपूर्ण हुँदा बदरभागी छः मू.अ.कर ऐन २०५२ को दफा ८ को उपदफा (२) पछि उपदफा (३) थपिएको छ। सो दफा ८ (३) २०६६ सालमा थपिएको उक्त ऐन बनाउदा उक्त ऐनमा त्यस्तो व्यवस्था किन थपिनु परेको हो सो कुरा उक्त उपदफा ८(३) को अक्षर र मनसाय (Letter and Spirit) बाट उजागर भैरहेको व्यहोरा अनुरोध गर्दछौं। कानूनी व्यवस्थालाई निष्कृय पार्ने गरी मिति २०७०।०७।०३ को परिपत्र समेतको आधारमा पश्चातदर्शी रूपमा कर लगाउन नमिल्ने हुँदा विपक्षीबाट उक्त मू.अ.कर ऐन २०५२ को दफा ८(३) मा भए गरिएको कानूनी व्यवस्थाको अक्षर र मनसायको विपरीत हुँदा बदरभागी छ। यसरी विपक्षी कार्यालयबाट लगाईएको त्यस्तो कर, जरिवाना, शुल्क र व्याज समेत तिर्नु पर्ने गरि गरिएको निर्णयाधार कानूनसंगत नभई अन्यायपूर्ण हुँदा बदर

गरी पाउन सादर अनुरोध छ भन्ने समेत व्यहोराको जिकिर लिई करदाताको तर्फबाट मिति २०७७/०५/३० मा यस न्यायाधिकरणमा दर्ता भएको पुनरावेदन पत्र।

६. यसमा मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७४ को दफा १४०(३) बमोजिम छलफलको प्रयोजनार्थ विशेष सरकारी वकिलको कार्यालयलाई सूचना दिई नियमानुसार पेश गर्नु। प्रारम्भिक सुनुवाईको क्रममा प्रत्यर्थी झिकाउने प्रयोजनको लागि प्रस्तुत आदेश पर्याप्त रहेकोले सहकर्मी लेखा सदस्यको रायसंग सहमत हुन नसकेकोले राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ५(३) बमोजिम गर्नु भन्ने यस न्यायाधिकरणबाट मिति २०७९।०९।०२ मा भएको आदेश।

ठहर खण्ड

७. नियम बमोजिम पेशी सूचीमा चढी निर्णयार्थ इजलास समक्ष पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा मिसिल संलग्न पुनरावेदन पत्र, प्रत्यर्थी ठूला करदाता कार्यालयबाट प्राप्त हुन आएको शुरु मिसिल लगायतका अन्य कागजातहरू समेत अध्ययन गरी पुनरावेदक करदाता रघुपति जुट मिल्स लिमिटेडको तर्फबाट उपस्थित हुनुभएका विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ता श्री चण्डेश्वर श्रेष्ठ तथा विद्वान अधिवक्ता श्री नितेश श्रेष्ठले कम्पनीको मू.अ.कर निर्धारण गर्दा प्रत्यर्थी कार्यालयहरूबाट मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को मर्म र भावना विपरित हुने गरी करदाताबाट पेश भएको प्रमाणहरूको उचित मूल्यांकन र विवेचना नगरी केवल करदातालाई करको दायित्व थोपने गरी व्याज, जरिवाना तथा शुल्क समेत कायम गराई करदाताको मागदावी विपरित मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ८(३) बमोजिम भवन तथा अन्य भौतिक संरचना निर्माण गर्दा ठेकामा अरु व्यक्तिबाट निर्माण गराईएमा मात्र लागू हुने आशयलाई विचार नगरी भएको आदेश तथा निर्णय त्रुटिपूर्ण रहेको हुँदा बदर गरी पुनरावेदन मागदावी बमोजिम गरी पाउँ भनी तथा प्रत्यर्थी कार्यालयहरूका तर्फबाट उपस्थित हुनुभएका विशेष सरकारी वकीलको कार्यालय, काठमाडौंका विद्वान उप-न्यायाधिवक्ता श्री दिपक भण्डारी तथा विद्वान सहायक-न्यायाधिवक्ता श्री संगिता थोकरले करदाताको हकमा मूल्य अभिवृद्धि कर निर्धारण गर्ने गरी ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको निर्णय तथा सोही निर्णय सादर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट भएको निर्णय समेत विधिसम्मत रहेको हुँदा उक्त निर्णय सादर गरी पाउँ भनी गर्नुभएको बहस समेत सुनियो।

८. पुनरावेदक करदाताबाट लिइएको पुनरावेदन जिकिर, दुवै तर्फका विद्वानहरूबाट प्रस्तुत बहस बुदाँहरू र मिसिल संलग्न कागज प्रमाणको अध्ययन गरी हेर्दा, यसमा ठूला करदाता कार्यालय ललितपुरबाट करदाताको हकमा भएको अन्तिम कर निर्धारणको आदेश तथा सोही आदेश सादर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट

भएको निर्णय मिलेको छ, छैन? करदाताको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्छ, सक्दैन? भन्ने प्रश्नका सम्बन्धमा नै निर्णय दिनुपर्ने देखियो।

९. निर्णय तर्फ विचार गर्दा ठूला करदाता कार्यालयले करदाताको आ.व. २०७२।०७३ को कर परीक्षण गरी करदाताले उक्त आ.व.मा संरचना निर्माण गर्दा मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ८ को उपदफा (३) मा भएको कानूनी व्यवस्था बमोजिम मूल्य अभिवृद्धि कर बिजक बिना खरिद गरी थप भएको खरिद रकमको १३ प्रतिशतले हुने कर रकमलाई सोही ऐनको दफा २०(१) बमोजिम कर निर्धारण गरी ऐनको दफा २९(१क) बमोजिम २५ प्रतिशतले हुन जरिवाना, दफा १९ बमोजिमको थप दस्तुर र दफा २६ बमोजिमको ब्याज समेत जम्मा रु.३,००,४९३।- निर्धारण हुने गरी ठूला करदाता कार्यालयबाट अन्तिम कर निर्धारण भएकोमा उक्त कर निर्धारण आदेश मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ८(३) को मर्म र भावना विपरीत भएको हुँदा उक्त निर्णय बदर गरिनुपर्ने भन्ने करदाताको मुख्य पुनरावेदन जिकिर रहेको देखिन्छ। पुनरावेदन करदाताले आफ्नो उद्योगको संरचना विक्री अर्थात हस्तान्तरण प्रयोजनको लागि नभई उद्योगलाई आफैं चाहिने भण्डार, कर्मचारीको आवास तथा व्यवस्थापन समेतको लागि स्थायी सम्पत्तिको रूपमा निर्माण भएकोले त्यस्ता संरचनामा VAT Creditable हुन नसक्ने हुँदा यस अवस्थामा कर लाग्न नसक्ने भन्ने समेत व्यहोरा पुनरावेदन पत्रमा उल्लेख गरेको देखिन्छ।
१०. मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ८(३) मा व्यावसायिक प्रयोजनका लागि निर्माण गरिने ५० लाख रुपैया भन्दा बढिको भवन निर्माण गर्दा दर्ता नभएको व्यक्तिबाट निर्माण गराएमा त्यस्तो निर्माण दर्ता भएको व्यक्तिबाट गराएको सरह मानी कर दाखिला गर्नुपर्ने कानूनी व्यवस्था भएको देखिन्छ। सोही उपदफाको स्पष्टीकरण खण्डमा "यस उपदफाको प्रयोजनको लागि "व्यावसायिक प्रयोजन" भन्नाले भवन, अपार्टमेन्ट, सपिङ कम्प्लेक्स वा विभागले तोकेका अन्य यस्तै संरचना निर्माण गरी विक्री गर्ने एवं त्यस्ता संरचना चालू वा स्थायी सम्पत्तिको रूपमा लेखाङ्कन गरी आय आर्जनमा उपयोग गर्ने कार्य सम्झनु पर्छ" भन्ने व्यवस्था समेत रहेको पाइन्छ। मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३ को नियम ६ख. मा "कुनै व्यक्तिले व्यावसायिक प्रयोजनको लागि पचास लाख रुपैयाँ भन्दा बढी लागतको भवन, अपार्टमेन्ट, सपिङ कम्प्लेक्स वा विभागले तोकिएको अन्य यस्तै प्रकारका संरचना निर्माण गर्दा दर्ता भएको व्यक्तिबाट मात्र गराउनु पर्नेछ" भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको समेत पाइयो। प्रस्तुत विवादको सम्बन्धमा करदाताले कर परीक्षणको क्रममा पेश गरेको विवरणबाट पुनरावेदक करदाताले निर्माण गरेको भवन लगायतको स्थायी संरचना अघिल्लो बर्ष कायम संरचनामा थप भई पचास लाख रुपैयाँभन्दा बढी हुन गएको देखिन्छ। पुनरावेदक करदाताले निर्माण गरेको उक्त भवन

लगायतको अन्य स्थायी संरचनालाई वासलातमा पूँजीकृत गरी स्थायी सम्पत्तिको लेखाङ्कन गरी आफ्नो उद्योगको आय आर्जनको लागि निर्माण गरेको पुष्टि हुन आएको देखिँदा करदाताले निर्माण गरेको स्थायी संरचनाको हकमा आयकर ऐन, २०५२ को ८(३) दफा आकर्षित हुने देखिन्छ।

११. प्रस्तुत विवादका सम्बन्धमा करदाताले निर्माण भएको भवनका लागि आवश्यक पर्ने सामग्री स्वामीत्वकर्ता आफैले खरिद गरेको, आफ्नै पेरोलमा मजदुरहरु नियुक्ति गरेको कारणबाट आफ्नै अमानतमा सो संरचना निर्माण भएको तथा संरचनाको निर्माण कार्य दर्ता भएको वा नभएको कसैलाई पनि नदिई करदाता आफैले निर्माण कार्य गरेको अवस्थामा मू.अ.कर ऐन, २०५२ को दफा ८(३) आकर्षित नहुने भन्ने जिकिर प्रस्तुत गरेको देखिन्छ। करदाताले संरचना निर्माण गर्दा खरिद गरेको केही वस्तु वा सेवाको भुक्तानी गैर बीजकबाट गराएको तथ्यलाई स्वीकार गरेको देखिन्छ। त्यस्तो निर्माण कार्य दर्ता नभएको व्यक्तिबाट गराएको पुष्टि भएपछि यसमा लाग्ने मूल्य अभिवृद्धि कर भवनको स्वामित्वकर्ता यी करदाताले मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ८(३) बमोजिम बुझाउनु पर्ने नै देखिन आयो। आफैले निर्माण गर्दा मूल्य अभिवृद्धि कर बुझाउनु नपर्ने भन्ने पुनरावेदन जिकिर कानून सम्मत देखिएन।
१२. जहाँसम्म मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ८(३) बमोजिम बुझाउनु पर्ने कर रकममा सोही ऐनको दफा १९(२), दफा २६ र दफा २९(१क) बमोजिम जरिवाना, थप दस्तुर र ब्याज लगाउन मिल्दैन भनी करदाताले लिएको जिकिर छ, त्यस सम्बन्धमा हेर्दा मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा १९(२) मा उपदफा (१) मा उल्लिखित म्याद भित्र बुझाउनुपर्ने कर नबुझाएमा थप दस्तुर लाग्ने, दफा २६ बमोजिम ब्याज लाग्ने र दफा २९ बमोजिमको कुनै कसूर गरेको भएमा जरिवाना लाग्ने कानूनी व्यवस्था रहेको पाईयो। यी करदातालाई प्रस्तुत मुद्दामा मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ८(३) तथा मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३ को नियम ६ख. बमोजिमको कानूनी व्यवस्था पालना नगरेको देखिँदा सोही ऐनको दफा २०(१)(घ) बमोजिम १३ प्रतिशतले हुने कर तथा दफा १९(२), दफा २६ र दफा २९ बमोजिम थपदस्तुर, ब्याज र जरिवाना समेत निर्धारण गर्ने गरी गरी ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको अन्तिम कर निर्धारण आदेश र सोही आदेश सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट भएको निर्णय समेत मिलेकै देखिन आयो।
१३. अतः माथि विवेचित आधार एवं कारण समेतबाट करदाता श्री रघुपति जुट मिल्स लिमिटेड (स्थायी लेखा नं. ३०००३८०८६) को आ.व. २०७१/०७२ को मूल्य अभिवृद्धि कर तर्फ ठूला करदाता कार्यालयबाट अन्तिम कर निर्धारण गरी मिति

२०७५।०३।०४ मा भएको निर्णय र सोही निर्णय सदर गर्ने गरी आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट मिति २०७७।०२।१३ मा भएको निर्णय समेत मिलेकै देखिंदा सदर हुने ठहर्छ। करदाताको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन। अरूमा तपसिल बमोजिम गर्नु।

तपसिल खण्ड

१. फैसलाको प्रतिलिपी सहित फैसला भएको जानकारी विशेष सरकारी वकीलको कार्यालय काठमाण्डौलाई पठाईदिनु।
२. प्रस्तुत फैसलाको विद्युतीय प्रति यस न्यायाधिकरणको सफ्टवेयरमा अपलोड गरी फैसलाको पीठमा जनाउनु।
३. सरोकारवाला पक्षले फैसलाको प्रतिलिपी माग गरेमा लाग्ने दस्तुर लिई नियमानुसार प्रतिलिपी दिनु।
४. प्रस्तुत पुनरावेदनको दायरीको लगत कट्टा गरी शुरु मिसिल ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुर पठाई रेकर्ड मिसिल अभिलेख शाखामा बुझाईदिनु।

टेकप्रसाद ढुङ्गाना
(अध्यक्ष)

उक्त रायमा मेरो सहमती छ।

बासुदेव खनाल
(लेखा सदस्य)

फैसला तयारीमा सहयोग गर्नुहुने:-

शाखा अधिकृत: प्रमोद रिजाल

ईति सम्बत् २०८० साल बैशाख १२ गते रोज ३ शुभम् -----

फैसला प्रमाणिकरण मिति:-

प्रमाणिकरण गर्ने लेखा सदस्य:-

राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौं, मुकाम ललितपुरको छाप